

Vijf jaar certificering bij Staatsbosbeheer Van experiment tot routine

In de afgelopen tien jaar waren we getuige van de toenemende aandacht voor duurzaam bosbeheer en de opkomst van het instrument certificering om hieraan concreet invulling te geven. Tegen deze achtergrond worden de ervaringen van Staatsbosbeheer met certificering beschreven en de lessen die zij als grote beheerder hieruit geleerd hebben. Het artikel heeft als doel om deze ervaringen vooral ook ten goede te laten komen aan de dagelijkse praktijk van het bosbeheer in ons land. Na een aantal bespiegelingen over verleden en heden sluit de auteur af met een min of meer persoonlijk getint doorkijkje naar de toekomst

Toen ik nu bijna 7 jaar geleden, na ruim 25 jaar in de provincie te hebben gewerkt, vrijwel voor het eerst de toenmalige directeur van het Staatsbosbeheer Mr. M. Brabers in de gang van het hoofdkantoor van Staatsbosbeheer in Driebergen tegenkwam, pikte hij mij onmiddellijk in de kuif met de boodschap dat hij vond dat Staatsbosbeheer ernstig moest overwegen zich te laten certificeren voor duurzaam bosbeheer en dat hij van mij verwachtte dat ik - als kersvers aangetreden stafmedewerker/adviseur bosbouwaangelegenheden - haarfijn voor hem zou uitzoeken wat dat precies zou betekenen en hoe dat het beste kon worden aangepakt. Dat gebeurde in een

tijd, dat we net de grote milieuc conferentie van Rio de Janeiro achter de rug hadden, de *Forest Stewardship Council* was opgericht en actief begon te worden en de Ministersconferentie van Helsinki op het punt stond te worden gehouden. Kortom er werd van alles op gang gebracht wat met duurzaam bosbeheer en certificering te maken had. Ook 'Den Haag' begon zich te roeren en gaf - daartoe krachtig gestimuleerd door enkele milieuorganisaties - steeds sterkere signalen af dat certificering van duurzaam bosbeheer ook in Nederland expliciet op de politieke agenda moest worden gezet.

Het is goed ons daarbij te realiseren dat Staatsbosbeheer op dat moment al bijna een eeuw lang bewust bezig was duurzaam bosbeheer zo goed mogelijk in praktijk te brengen. Daarbij werd de organisatie in toenemende mate als beheerder van het bos, de natuur en het landschap van ons allemaal geconfronteerd met steeds meer betrokken en mondig medeburgers, die ons bosbeheer op een kritische manier ter discussie begonnen te stellen. Het was dan ook vanaf het begin de wens om zelf gecertificeerd te zijn, omdat evident was dat zo'n keurmerk zich in toenemende mate zou gaan ontwikkelen tot een hopelijk vanaf het begin lucratief, bruikbaar en soms zelfs onmisbaar 'toegangsbewijs' voor een wezenlijk deel van de houtmarkt. Niemand hoeft zich daarom te verbazen dat het besluit werd genomen de weg van de certificering op te gaan. Dat daarbij géén andere keus ge-

maakt kon worden dan die voor het FSC-keurmerk lag en ligt nog steeds voor de hand, omdat dit het enige certificeringssysteem is dat tot op de dag van vandaag in ons land operationeel en voor de Nederlandse bosbeheerder/houtproducent beschikbaar is.

Daarnaast is het goed erbij stil te staan dat, nadat de eerste twee regio's in 1998 het FSC-keurmerk hadden gekregen, alle bossen van Staatsbosbeheer met een totale oppervlakte van ± 90.000 ha (ongeveer 25 % van het Nederlandse bosareaal!) sedert een klein halfjaar FSC-gecertificeerd zijn.

Tenslotte is de afgelopen jaren ook buiten de eigen organisatie meegedacht en meegewerkt bij verschillende belangrijke ontwikkelingen en initiatieven op het gebied van certificering van duurzaam bosbeheer, zoals de landentafel van FSC-Nederland voor de opstelling van een nationale FSC-standaard en de opstelling van een nieuwe Beoordelingsrichtlijn voor duurzaam bosbeheer en duurzaam geproduceerd hout door de Ministeries van LNV en VROM. Daarnaast wordt Staatsbosbeheer van tijd tot tijd geraadpleegd als het gaat om praktische ervaringen met certificering. Om praktische redenen kom ik daar in de rest van mijn verhaal niet op terug maar beperk mij tot het verloop van en de ervaringen met het certificeringgebeuren in de praktijk van het bosbeheer zelf.

De (voor)geschiedenis

In de periode dat de voorbereidingen van het certificeringspro-

ces bij Staatsbosbeheer begonnen was er zo goed als géén praktijkervaring in ons land beschikbaar. Het Kroondomein en enkele gemeenten waren in procedure of hadden net het EKO-certificaat binnen, dat later werd omgezet in een FSC-keurmerk (Skal is pas in de loop van 1997 officieel door FSC geaccrediteerd). Om een lang verhaal kort te maken: alle begin is moeilijk, maar met een heleboel goede wil en improvisatievermogen zijn de onderzoeken in de beide *pilot*-regio's in de loop van 1997 door Skal afgewerkt, met als resultaat de uitreiking van de certificaten in februari 1998.

Dat eerste traject leverde enerzijds het inzicht op dat Staatsbosbeheer vrijwel naadloos kon voldoen aan het stelsel van principes, criteria en indicatoren van de internationale FSC-standaard. Anderzijds werd ook duidelijk dat het handwerk van certificering van duurzaam bosbeheer in die tijd allerm minst gesneden koek was en zeker niet in de laatste plaats voor onze certificeerder.

Na een korte tussentijdse evaluatie heeft Staatsbosbeheer daarom in de tweede helft van 1998 besloten een derde *pilot* op te starten door nog een regio te laten certificeren, zij het nu door een tweede certificeerder die op de Nederlandse markt beschikbaar was, *SGS Forestry*. Voornaamste drijfveer daartoe was – behalve onze nieuwsgierigheid hoe dit bureau het er vanaf zou brengen – bovendien de wetenschap dat deze geroutineerde certificeerder *pur sang* zijn certificeringssysteem voor duurzaam bosbeheer naast de FSC-standaard had gebaseerd op het ISO-model, terwijl Skal vrijwel uitsluitend *performance*-gericht het bosbeheer aan de FSC-standaard toetste. Dat verschil bleek later ook uit de aanpak van het onderzoek, dat duidelijk meer proces- en mensgericht bleek te zijn dan de aanpak van Skal. Het onderzoek door SGS werd nog in 1998 afgerond en mondde uit in de uitreiking van het FSC-certificaat begin 1999 aan de betreffende regio.

Nadat dus drie regio's de certificeringprocedure met succes hadden doorlopen werd medio 1999 een tussenbalans opgemaakt om vast te stellen hoe een en ander in de praktijk in zijn werk was gegaan, wat dat tot-nogtoe had opgeleverd en wat dat de organisatie in grote lijnen had gekost. Op basis daarvan werd ook definitief besloten of alle regio's zouden worden gecertificeerd en zo ja op welke wijze, c.q. door welke certificeerder dat diende te gebeuren.

Bij deze tussenbalans in 1999 bleek dat alle vooraf gestelde doelen behalve één al waren bereikt. Het ging daarbij om de bruikbaarheid van het keurmerk als legitimatie- en communicatie-instrument naar de samenleving, als 'toegangsbewijs' tot de exclusieve segmenten van de markt voor gecertificeerd hout en als stimulans voor het duurzaamheid-bewustzijn van de eigen medewerkers. Het niet gerealliseerde doel van de realisatie van een méérprijs voor gecertificeerd hout was op dat moment beslist nog niet in zicht.

Een vooraf zeker niet verwacht maar daardoor des te verrassender resultaat van de *pilots* was de 'ontdekking' dat certificering onder bepaalde voorwaarden als een bruikbaar verbetering-instrument voor de eigen bedrijfsvoering kan worden ingezet. Met name de aanpak van SGS volgens het ISO-model liet zien, dat dat 'extraatje' eigenlijk binnen handbereik was komen te liggen. Overigens heeft dit wel een prijskaartje, omdat de betreffende certificeerder ± 25 % duurder bleek te zijn dan de andere. Hierover later meer.

Nadat definitief besloten was heel Staatsbosbeheer te laten certificeren zijn in 1999 beide certificeerders uitgenodigd om offerte te maken voor het uitvoe-

ren van het certificeringsonderzoek in de vijf resterende regio's. Die opdracht is toen uiteindelijk verstrekt aan Skal International. Hoewel door allerlei omstandigheden enigszins vertraagd kon de hele operatie tenslotte eind 2002 succesvol worden afgesloten. Op dit moment - begin 2003 - hebben de twee als eerste gecertificeerde regio's hun eerste 5-jarige contractperiode erop zitten en worden de voorbereidingen getroffen voor het noodzakelijke herhalingsonderzoek om de komende 5 jaar wederom gecertificeerd te kunnen worden.

Wat heeft 5 jaar certificering bij Staatsbosbeheer in de praktijk nu opgeleverd ?

In 2002 is het certificeringgebeuren bij Staatsbosbeheer uitvoerig geëvalueerd. De uitkomsten daarvan hebben de nodige conclusies en aanbevelingen opgeleverd. Ik wil een representatieve bloemlezing daarvan de revue laten passeren omdat ze mijns inziens voor de bosbouwpraktijk van nu en in de naaste toekomst van algemene betekenis zijn. Ik denk daarbij vooral aan de context van de steeds verder voortschrijdende verstedelijking, waarin ons beheer zich afspeelt en zal moeten blijven functioneren.

Om maar eens in termen van *duurzaamheid* te denken en te spreken:

"Van ons bosbeheerders zal steeds meer geëist worden als het gaat om het instellen en bewaren van de juiste balans tussen ecologie, economie en maatschappijbelangen. Ik denk dat het als boscijner en -beheerder hebben van een goed en geloofwaardig keurmerk voor duurzaam bosbeheer, zoals FSC dat op dit moment nog als enige in Nederland is, daarbij in de toe-

komst vrijwel onontbeerlijk zal worden."

Tegen deze achtergrond zijn de volgende 'nieuwe' verworvenheden van 5 jaar certificering relevant:

- **Het (FSC)-keurmerk als legitimatie- en communicatiemiddel**

Voor een publieke organisatie als Staatsbosbeheer, die bovendien ook nog eens vermaatschappelijking als één van zijn doelstellingen in het vaandel is gaan voeren, heeft certificering bewezen belangrijk te zijn. Ook bij Staatsbosbeheer zelf zijn we er ons al zo'n 20 jaar van bewust, dat wij in staat moeten zijn onze vaak kritische medeburgers op professionele wijze te kunnen vertellen dat Staatsbosbeheer zijn beheersopdracht echt goed uitvoert. Inmiddels zijn we er op niet mis te verstane wijze achter gekomen, dat dat in deze tijd van openheid en kritische betrokkenheid (of moet ik zeggen: van moderne, deels zelfs gezonde achterdocht ?) beslist niet toereikend is. Wij zijn er ons in elk geval goed bewust van geworden dat het hebben van een goed keurmerk dat een behoorlijke kwaliteit en professionaliteit van ons bosbeheer waarborgt een handig communicatie- en legitimatiemiddel is om verschillen in inzicht met kritische buitenstaanders en organisaties over de kwaliteit en de resultaten van ons bosbeheer te overbruggen. Ons is in elk geval gebleken dat het in negen van de tien gevallen indruk en vertrouwen wekt als je kunt laten zien, dat je de 'le!' hebt opgebracht een onafhankelijke en deskundige derde in jouw keuken te laten kijken om te checken en vast te stellen of jouw manier van bos beheren zo goed is als je beweert en of dit de vergelijking met de standaard van het gekozen (FSC)-keurmerk voor duurzaam bosbeheer kan doorstaan. Het is vaak veel beter

een ander als onafhankelijk en geloofwaardig 'bondgenoot' te laten zeggen, dat jij goed bent en dus ook echt goede dingen doet dan je daarvoor zelf met meestal vergeefse inspanning uit te sloven.

- **Het certificaat als 'toegangsbevijs' tot de gecertificeerde houtmarkt**

Al heel snel bleek er een specifiek en behoorlijk groeiend segment in de markt te zijn (met name de doe-het-zelf markt) met een toenemend aantal consumenten dat erop staat alleen producten van gecertificeerd hout af te nemen. Staatsbosbeheer bleek al snel in die hoek goede kansen te hebben een gezonde marktpositie op te bouwen. Geleidelijk aan blijkt ook de verwerkende industrie steeds meer behoefte aan hout uit gecertificeerde bossen te krijgen en worden daarvoor speciale productielijnen opgezet. Het is te verwachten, dat deze ontwikkeling wordt voortgezet.

Belangrijke randvoorwaarde om als boscijner/houtproducent tot deze markt toegang te krijgen en te behouden is, behalve het hebben van het keurmerk, het kunnen garanderen van een continue levering van behoorlijke hoeveelheden hout met de juiste sortimentspecificaties. Als je dat kunt ontstaen er mogelijkheden voor meerjarige afzetcontracten met de nodige afzetgaranties en reële afspraken over de prijsvorming. Samenwerking in dat opzicht tussen boscijneren - zeker de kleine! - in welke vorm dan ook is daarbij vrijwel altijd geboden. Wat dat betreft biedt deelname aan het recente groeps-certificaat van de Unie van Bosgroepen naar alle waarschijnlijkheid goede mogelijkheden.

Tenslotte bleek uit recente cijfers bij het Staatsbosbeheer (2001)

dat zo'n kleine 15 % van de totale jaarlijkse houtoogst van ± 300.000 m³ daadwerkelijk als gecertificeerd hout wordt afgezet en gefactureerd. Daar weer een beperkt deel van bereikt uiteindelijk als zodanig herkenbaar de consument wanneer die het hout(product) in de winkel koopt. Staatsbosbeheer is dus momenteel in staat vrijwel al zijn hout met certificaat te verkopen wanneer de klant dat wil. Onze waarneming van de markt is dat de vraag naar hout met certificaat gestaag verder groeit.

- **Het (FSC)-certificaat en de houtprijs in relatie tot de kosten**

Ondanks de sombere ontwikkelingen en vooruitzichten in de houtmarkt is Staatsbosbeheer er voor het eerst in 2001 in geslaagd een bescheiden méérprijs voor het met certificaat verkochte hout te bedingen en te ontvangen. In dat jaar werd voor enige tienduizenden m³ hout die met certificaat werden afgezet, gemiddeld enkele euro's per m³ méér betaald. Een globale berekening van de door Staatsbosbeheer op jaarbasis te maken extrakosten voor certificering wees uit dat deze kosten in 2001 voor het eerst door de verkregen mééropbrengst werden gedekt. Extrakosten wil zeggen kosten buiten de 'normale' bedrijfskosten om, zoals het declaratiebedrag van de gecertificeerders vermeerderd met de geschatte meerkosten van Staatsbosbeheer zelf. Deze kosten hebben betrekking op werkelijk door SBB-medewerkers aan het fenomeen certificering bestede tijd en wat bijkomende kantoorkosten. De kosten voor het maken van beheerplannen, het verrichten van monitoringsonderzoek en andere reguliere bedrijfssturingactiviteiten horen daar mijns inziens beslist niet bij, omdat elke professionele bosbeheerder die zich

zelf respecteert daar *sowieso* in dient te voorzien. Dit tegen de achtergrond van sommige berichten uit de samenleving dat dit één van de hoofdredenen zou zijn om je niet te laten certificeren. Als je als beheerder nog helemaal niets hebt dan wel onvoldoende bent toegerust is dat uiteraard lastig. Maar het is onjuist en oneerlijk dit gemis als steekhoudend argument te gebruiken waardoor certificering van duurzaam bosbeheer voor de 'gewone' boseigenaar niet haalbaar zou zijn. De keerzijde van de medaille is overigens wel dat het mijns inziens niet goed mogelijk is zonder die instrumenten gecertificeerd te kunnen worden. Je moet nu eenmaal klip en klaar kunnen 'bewijzen' dat je je goede voornemens, plannen en beloftes *in concreto* waarmaakt of bezig bent dat te doen en dat dat bovendien de toets van de standaard van het keurmerk kan doorstaan.

Zorgvuldigheidshalve wil ik nadrukkelijk opmerken dat dit op zich gunstige houtprijsverhaal, naast alle ellende die de houtmarkt al zolang kenmerkt, helaas valt of staat met de vraag naar en de prijsontwikkeling van gecertificeerd hout. Aan één enkel gunstig voorbeeld mag wel hoop maar beslist géén zekerheid voor de toekomst worden ontleend! Ook zullen we een reeks van jaarlijkse uitkomsten nodig hebben om betere conclusies te kunnen trekken.

- **Het certificaat als intern verbeterinstrument voor de bosbedrijfsvoering**

Door naast de 'normale' FSC-toetsing vervolgens ook proces- en mensgericht onderzoek conform de ISO-methodiek te doen, is ons gebleken dat enigszins onverwacht een stuk meerwaarde kan worden verkregen die een effectieve kwaliteitsverbetering en

borging van de bedrijfsvoering mogelijk maakt. Eigenlijk is hier sprake van werk met werk maken waarbij de 'Wet van de Som der Delen' opgaat. Hoewel het aanvankelijk best wettig was voor de betrokken collega's, omdat het al heel gauw over de mensen zelf en hun eigen competenties en functioneren gaat, is men dat toch vrij snel gaan accepteren en waarderen. Zoals zij zelf nu zeggen: de aanpak van deze gecertificeerder gaat ergens over en levert relevante en bruikbare uitkomsten op. Ik noem enkele voorbeelden.

Eén van de kernprocessen van duurzaam bosbeheer is de kwaliteit van de planning, de voorbereiding, de uitvoering, de begeleiding, de verslaglegging, de monitoring en de evaluatie van houtoogst en houtafzet. Dit hele proces kent vele kwetsbare fasen en momenten met hun geheel eigen risico's van ontsporingen en andere schadelijke gevolgen. Het is dus essentieel als beheerder daarop te anticiperen door de nodige voorzorgen voor, tijdens en na afloop van de werkzaamheden te nemen; bijv. door het opstellen van één of meer protocollen waarin helder omschreven staat wat, wanneer en hoe precies gebeuren moet en wie waarvoor dan verantwoordelijk is. Je zou zeggen logisch als wat, maar toch bleken er tijdens het proces risicovolle situaties te kunnen ontstaan die door ons als beheerder niet voldoende onderkend werden, maar bij nader inzien best wat extra aandacht verdienden. Zo werden er niet of nauwelijks schriftelijke instructies opgesteld voor eigen medewerkers, aannemers of de houthandel waarin precies stond aangegeven welke kwetsbare situaties uit oogpunt van ecologie, toekomstbomen en/of cultuurhistorie in de betreffende bospercelen

voorkwamen en welke voorzorgsmaatregelen bij de houtexploitatie derhalve dienden te worden getroffen. Alle goede bedoelingen ten spijt hadden wij zelf deze valkuilen niet voldoende onderkend als gevolg van een stukje bedrijfsblindheid, waaraan elk normaal mens of organisatie *nolens volens* blootstaat. Daar kom je pas achter wanneer je een deskundige, vertrouwde en daardoor gerespecteerde buitenstaander echt diep in je keuken laat kijken. Voor mij was dit echt een *eye-opener* die ook in de tijd daarna meerdere malen werd bevestigd en interessante perspectieven biedt voor verdere innovatie en verbetering van onze bedrijfsvoering. Dit gaat zelfs al zover, dat de collega's inmiddels zelf zo nu en dan controleonderwerpen aandragen met het verzoek die bij de volgende inspectie te betrekken, omdat men de méérwaarde daarvan duidelijk onderkent en heeft leren waarderen. Ik vind dit een goed voorbeeld van een lerende organisatie in de praktijk, in elk geval van het begin daarvan.

Een tweede voorbeeld betreft heel iets anders. Op een goed moment kwam de certificeerder binnen voor de jaarlijkse controle en deelde de betreffende regio mede, dat zij dit jaar de monitoring van het bosbeheer als geheel als hoofdthema van hun onderzoek hadden gekozen. Nu worden bossen bepaald niet elk jaar in alle opzichten gemonitord maar gebeurt dat meestal met intervallen van meerdere jaren. Ook had de regio juist dat jaar de monitoring van het bos niet op de agenda gezet maar wel die van alle graslanden.

Dit bleek helemaal géén probleem voor de certificeerder te zijn want hij schakelde uiterst soepel over op de systematiek en de uitvoering van het monitoren van graslanden. De reden daar-

van was dat het helemaal niet zozeer ging om wat er gemonitord werd maar veel meer hoe dat gedaan werd en hoe het proces en de organisatie daarvan in elkaar zat. Uiteraard volgde een uitgebreide lijst met vragen en bemerkingen. Hoewel de regio best wist dat het er hier en daar nog wel aan schortte leverde het onderzoek van de certificeerder een aantal zeer bruikbare verbeterpunten op waar je anders lang niet zo makkelijk achter gekomen zou zijn. Zo bleken met name de planning, de voorziening en de organisatie van de nodige capaciteit voor de realisatie van het monitoringprogramma lang niet altijd te kloppen en toereikend te zijn. Mede hierdoor konden verbeteracties goed onderbouwd worden ingezet.

Al met al hebben dit soort ervaringen ertoe geleid dat de inzet van het certificaat als kwaliteitsimpuls en extra waarborg tegen bedrijfsblindheid vrij duidelijk op de agenda is komen te staan. De evaluatie van vorig jaar en de

daarop volgende discussie en besluitvorming hebben er in elk geval toe geleid dat het zinvol wordt geacht dit verworven inzicht daar waar dat mogelijk en gewenst is geleidelijk invulling te gaan geven. In elk geval zal worden geprobeerd dit gezichtspunt bij de op handen zijnde onderzoeken voor hercertificering zo goed mogelijk inhoud te geven.

Een korte eindbalans en nog een paar opmerkingen over heden en toekomst van certificering

Tot besluit wil ik opmerken dat vijf jaar certificering, naast het leveren van enige extra inspanning, over het geheel een aantal positieve resultaten voor ons bosbeheer heeft opgeleverd:

- Het (FSC)-keurmerk met de lading die daar achter zit leent zich goed om ingezet te worden als legitimatie- en communicatie-instrument richting belangstellende en/of kritische medeburgers en instanties.
- Het keurmerk levert in toeneemende mate een goed functione-

rend 'toegangsbewijs' op tot de exclusieve markt voor gecertificeerd(e) hout en houtproducten.

- Het behalen van het keurmerk stimuleert en intensiveert het duurzaamheidsbewustzijn van de eigen medewerkers die direct bij het bosbeheer betrokken zijn.

- Er mag enige hoop gekoesterd worden dat het van tijd tot tijd mogelijk is een bescheiden méérprijs voor gecertificeerd hout te incasseren, die tot op dit moment toereikend lijkt te zijn om de ekstrakosten voor het certificeringgebeuren te dekken.

- Certificering kan, mits op een bepaalde manier aangepakt (bijv. volgens het ISO-model), benut worden als (extra) kwaliteitsimpuls voor de eigen bedrijfsvoering. Juist in situaties waar bedrijfsblindheid een rol speelt kan deze regelmatig terugkerende externe *audit* dit bij mensen en organisaties optredende normale verschijnsel helpen op te sporen en terug te dringen. Dit potentiële voordeel heeft overigens wel een zeker prijskaartje, wat men dient in te calculeren.

Voor Staatsbosbeheer lijkt het er nu op dat certificering van duurzaam bosbeheer min of meer routine aan het worden is. Toch zou het niet verstandig zijn er echt een routineklus van te gaan maken. Want hoe je het ook keert of wendt, menig controlerapport levert één of meer nieuwe verbeterpunten op die niet alleen moeten worden aangepakt om het behoud van het certificaat veilig te stellen. Het is ook om andere redenen beslist de moeite waard daar iets mee te doen, als je tenminste de blijvende ambitie koes-

tert je bosbeheer doorlopend kritisch te volgen en waar nodig te vernieuwen en te verbeteren.

Ook wil ik er nogmaals op wijzen dat het – duurzame – meest multifunctionele bosbeheer in ons steeds vollere verstedelijkte Nederland er in de loop der jaren bepaald niet eenvoudiger op is geworden en dit ook in de toekomst niet zal zijn. Integendeel, zoals reeds eerder opgemerkt zullen er steeds hogere eisen aan onze kennis en vaardigheden als bosbeheerder worden gesteld als het gaat om het vinden en behouden van de juiste afstemming en balans tussen de hoofdcomponenten ecologie, economie en maatschappijbelangen, die de basis van alle duurzaamheid vormen en bepalen.

Daarbij is het zeker op zijn plaats de kanttekening te maken dat de relevante nationale en internationale omgeving waarin duurzaam bosbeheer en certificering aan de orde zijn, allerm minst rustig is; integendeel, deze moet zelfs als uitermate dynamisch en roerig worden gekarakteriseerd. Eigenlijk vind ik het heel merkwaardig zoals het nog steeds gaat: We zijn het vrijwel allemaal eens dat duurzaamheid hét ideaal is voor een goede toekomst van het mensdom zelf en de wereld waarin wij leven. Daarbij beschikken we in certificering over een goed instrument om die duurzaamheid te ondersteunen en dichterbij te brengen. Maar toch maken wij er met zijn allen als het puntje bij het paaltje komt nog steeds een forse puinhoop van. Hoe is het anders mogelijk

dat mensen en organisaties die zich met certificering en duurzaam bosbeheer bezig houden, zowel op nationaal niveau als in internationaal verband maar door blijven gaan eigenlijk alleen hun eigen belang te dienen en daarbij – desnoods ten koste van anderen – hun eigen streven naar macht en roem te bevredigen? Als ik zo nu en dan het strijdgevoel om mij heen in ogenschouw neem bekruipt mij soms grote twijfel hoe daar ooit iets goeds uit voort kan komen. Zoals het nu gaat zal het nog heel lang duren voordat het zover is.

Zonder daar nu nader op in te gaan wil ik wel stellen dat Staatsbosbeheer ook in dat veld beslist actief moet zijn en blijven, wanneer wij belang blijven hechten aan de rol van certificering als stimulans en borgingsinstrument van professioneel en geloofwaardig duurzaam bosbeheer vlak bij huis en veraf. Er zal wel een vrijwel alles omvattende doorbraak moeten komen om dat ultieme wensbeeld zo dichtbij te brengen, dat daarin plaats is voor een echte duurzame samenleving inclusief duurzame ontwikkeling en beheer van ons aller bosareaal. Als Staatsbosbeheer er in de komende jaren in mag slagen daar een bescheiden maar wel herkenbare bijdrage aan te leveren zijn alle inspanningen om certificering bij onze organisatie van de grond te krijgen niet voor niets geweest. Dat een heldere positiekeuze ter zake nodig is en vergaande en blijvende consequenties heeft, staat wat mij betreft vast.